

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทย เป็นประเทศเกษตรกรรม แม้ว่าในระยะหลังนี้จะมีการพัฒนาอุตสาหกรรมเจริญก้าวหน้าไปมากแล้วก็ตาม แต่ความสำคัญของอาชีพทางด้านเกษตรกรรมก็ยังคงมีอยู่อย่างมาก เพราะอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่ได้รับการพัฒนา เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตผลทางด้านเกษตรกรรม

การประมง เป็นอาชีพทางด้านเกษตรกรรมสาขาหนึ่งและ เป็นอาชีพหนึ่งที่ช่วยให้ประเทศไทยมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ถ้าหากพิจารณาทางด้านผู้ประกอบการอาชีพแล้ว ผู้ประกอบการอาชีพการประมงสามารถสร้างเศรษฐกิจของครอบครัวให้มีความอยู่ดีกินดีได้ จะเห็นได้จากการที่ผู้ประกอบการประมงมีเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบการอาชีพ มีที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ภายในบ้าน เครื่องอำนวยความสะดวกและการพักผ่อนหย่อนใจตามสมควร ส่วนทางภาครัฐบาลนั้นได้ให้ความสำคัญแก่อาชีพการประมง โดยมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับอาชีพการประมงอันจะช่วยพัฒนาอาชีพและ เพิ่มผลผลิตสินค้าสัตว์น้ำให้สามารถส่งออกไปขายต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งในบรรดาสัตว์น้ำนั้น กุ้งนับว่าเป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญและควรได้รับการส่งเสริมให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากกุ้ง เป็นสินค้าที่ตลาดต่างประเทศยังมีความต้องการอีกมากและ ในแต่ละปีประเทศไทยมีรายได้จากการส่งออกกุ้งนับเป็นจำนวนเงินหลายพันล้านบาท

ในปัจจุบันมีการขยายตัวในด้านการผลิตและการจำหน่ายกุ้งอย่างมากในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึง ปีพ.ศ. 2527 ประเทศไทยมีผลผลิตกุ้งเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ส่วนในด้านการส่งออกนั้นแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เช่นกัน จากสถิติเมื่อปี พ.ศ. 2522 ประเทศไทยมีผลผลิตกุ้งทะเลทั้งสิ้น 116,500 ตัน และปี พ.ศ. 2526 มีผลผลิตกุ้งทะเล 175,000 ตัน ดังแสดงในตารางที่ 1.1 สำหรับทาง

ด้านการส่งออกกุ้งทะเลนั้นในปี พ.ศ. 2522 ส่งออกทั้งสิ้น 22,100 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,850 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2526 ส่งออกทั้งสิ้น 25,700 ตัน คิดเป็นมูลค่า 3,180 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 1.2

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวทั้งด้านการผลิตและจำหน่ายกุ้งคือ ความต้องการบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นความต้องการจากภายในประเทศหรือจากภายนอกประเทศ โดยเฉพาะทางด้านมูลค่ามีการขยายตัวในอัตราที่สูงกว่าทางด้านปริมาณการผลิต ทั้งนี้เพราะนอกจากความต้องการจะเพิ่มขึ้นแล้ว ราคามูลค่าของกุ้งยังเพิ่มสูงขึ้นด้วยการเพิ่มขึ้นของราคากุ้งนั้น เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางด้านการผลิตกุ้ง

สหกรณ์นิคมสมุทรสาครจำกัด เป็นแหล่งผลิตกุ้งที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีสมาชิกทั้งสิ้น 879 ครอบครัว เป็นสมาชิกที่ประกอบอาชีพทำนากุ้ง 787 ครอบครัว ที่เหลือประกอบอาชีพทำนาเกลือ การทำนากุ้งของสมาชิกโดยทั่วไปยังใช้วิธีการแบบธรรมชาติ ซึ่งเป็นการทำนากุ้งโดยอาศัยลูกกุ้งที่มีอยู่ในน้ำทะเลตามธรรมชาติ และไม่มีอาหารเสริม สมาชิกยังไม่เข้าใจหลักวิชาการ และเทคนิคต่าง ๆ ในการทำนากุ้งแบบพัฒนา ซึ่งเป็นการทำนากุ้งโดยอาศัยลูกกุ้งจากการเพาะฟักและมีการให้อาหารเสริม จึงทำให้ผลผลิตต่อไร่ไม่สูงเท่าที่ควร นอกจากนี้สมาชิกบางส่วนยังขาดเงินทุนที่จะนำมาปรับปรุงพื้นที่นากุ้งให้เหมาะสมได้แก่ การทำคันดินที่ได้มาตรฐานและมีความมั่นคงแข็งแรง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้จัดให้มีโครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทยขึ้น โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่จะเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอับความต้องการของผู้บริโภค ช่วยให้ผู้ประกอบการประมงขนาดเล็กมีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นการส่งเสริมการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำอื่น เป็นการได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศ อันจะช่วยลดภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศได้ส่วนหนึ่งด้วย โดยโครงการนี้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2524 ใช้เงินทุนในการดำเนินงานโครงการจากเงินอุดหนุนพิเศษของธนาคารพัฒนาเอเชีย จำนวน 1.4 ล้านเหรียญสหรัฐ จากประชาคมเศรษฐกิจยุโรป จำนวน 1 ล้านเหรียญสหรัฐและเงินสมทบของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอีก รวมเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 836 ล้านบาท โดยมีโครงการย่อยในการดำเนินงาน 6 โครงการ เป็นโครงการเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง 3 โครงการ และอีก 3 โครงการ เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

โครงการปรับปรุงนาุ้งที่มีอยู่เดิม เป็นหนึ่งในโครงการเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงชาย-
ฝั่ง คือ ให้ความส่งเสริมและสนับสนุนการทำนาุ้งในท้องที่สหกรณ์นิคมสมุทรสาครจำกัด โดย
การปรับปรุงนาุ้งที่มีอยู่เดิมให้มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น และทำการตัดแปลงนาเกลือให้มีสภาพ
เหมาะสมที่จะใช้ทำนาุ้งในโอกาสต่อไป สำหรับแผนการดำเนินงานนั้นจะดำเนินงานก่อสร้าง
สร้างและปรับปรุงนาุ้งในพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 14,000 ไร่ โดยมีเป้าหมายที่จะรับสมาชิก
สหกรณ์เข้าร่วมโครงการนี้ 280 ราย โครงการนี้มีระยะเวลาการดำเนินงานทั้งสิ้น 7 ปี
เริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2524 - สิ้นสุดโครงการในปี พ.ศ. 2531 การดำเนินงานตาม
โครงการนั้นประกอบด้วย งานจัดสร้างคันดินนาุ้ง ขุดรังกุ้ง สร้างประตูน้ำ และติดตั้งเครื่อง
ต้นน้ำมาตรฐานที่กรมประมงแนะนำ ปรับปรุงปัจจัยขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำนา
ุ้งในเขตสหกรณ์นิคม.หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการปรับปรุงนาุ้งที่มีอยู่เดิม คือ กรม
ส่งเสริมสหกรณ์ กรมประมง และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

โครงการปรับปรุงนาุ้งที่มีอยู่เดิมนั้นประมาณความต้องการเงินทุนที่ใช้ในโครงการ
ทั้งสิ้น 53.64 ล้านบาท แยกเป็นเงินลงทุนเพื่อใช้ในการปรับปรุงปัจจัยขั้นพื้นฐานในการทำนาุ้ง
2.12 ล้านบาท และเงินทุนเพื่อใช้เป็นสินเชื่อกในการปรับปรุงนาุ้งและค่าใช้จ่ายในการผลิต
เป็นเงิน 51.52 ล้านบาท การปรับปรุงปัจจัยขั้นพื้นฐานในการทำนาุ้งนั้นได้แก่ การสร้างคลอง
ส่งน้ำ หรือการขุดลอกคลองส่งน้ำ เงินลงทุนในส่วนนี้ได้จากงบประมาณของกรมส่งเสริมสหกรณ์
1.62 ล้านบาท และงบประมาณของกรมประมงอีก 5 แสนบาท สำหรับเงินทุนเพื่อใช้เป็นสิน-
เชื่อกในการปรับปรุงนาุ้งและค่าใช้จ่ายในการผลิตนั้นได้จาก 2 แหล่งคือ สินเชื่อกเพื่อใช้ใน
การปรับปรุงนาุ้ง จำนวน 40.32 ล้านบาท ได้จากเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย และ
สินเชื่อกเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 11.20 ล้านบาทจากสหกรณ์นิคมสมุทรสาคร
จำกัด

สมาชิกสหกรณ์ผู้ขอเงิน เพื่อการปรับปรุงนาุ้งจะต้องชำระคืนต้น เงินกู้และดอกเบี้ย
ในอัตรา 12% ต่อปี ภายในระยะเวลา 5-7 ปี โดยมีระยะเวลาปลอดต้นเงินกู้ในปีแรก จาก
โครงการดังกล่าวสมาชิกสหกรณ์ ที่ประกอบอาชีพทำนาุ้งจึงมีส่วนหนึ่งทำนาุ้งแบบพัฒนาและ
อีกส่วนหนึ่งทำนาุ้งแบบธรรมชาติ ซึ่งทำมาแต่ดั้งเดิม ปัจจุบันสมาชิกที่ทำนาุ้งแบบพัฒนายังมี
น้อย เมื่อเทียบกับสมาชิกที่ประกอบอาชีพทำนาุ้งทั้งหมด

การทำนาถุ้งแบบธรรมชาตินั้น เป็นวิธีการทำนาถุ้งที่มีมาแต่ดั้งเดิม เป็นการทำนาถุ้งที่ไม่ต้องใช้ความรู้และเทคนิคมากนัก เนื่องจากการทำนาถุ้งแบบธรรมชาตินั้นอาศัยลูกถุ้งหรือเชื้อถุ้งจากธรรมชาติ ไม่มีการเพาะฟักลูกถุ้งหรือนำลูกถุ้งมาปล่อยในนาถุ้งแต่อย่างใด ส่วนอาหารถุ้งก็มักไม่มีการให้เสริมคงปล่อยให้ถุ้งหาอาหารตามธรรมชาติในนาถุ้งนั้นเอง ดังนั้นปริมาณผลผลิตถุ้งที่ได้จึงไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับว่าการนำน้ำเข้านาถุ้งจะมีเชื้อถุ้งติด เข้ามามากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามการทำนาถุ้งแบบธรรมชาตินั้นในพื้นที่นาถุ้งซึ่งอยู่ติดทะเลในปัจจุบันก็ยังได้ผลดีพอสมควร เนื่องจากมีความสะดวกในเรื่องการนำน้ำเข้านาถุ้งและการถ่ายเทน้ำออกจากนาถุ้ง และนาถุ้งติดทะเลยังได้เปรียบพื้นที่นาถุ้งที่อยู่ห่างทะเลออกไปในเรื่องความซุกซมของเชื้อถุ้ง

ส่วนการทำนาถุ้งแบบพัฒนานั้น แทนที่จะอาศัยเชื้อถุ้งจากธรรมชาติก็อาศัยลูกถุ้งจากการเพาะฟักแล้วนำมาปล่อยลงในนาถุ้ง และแทนที่จะปล่อยให้ลูกถุ้งหาอาหารเองจากธรรมชาติในนาถุ้ง ก็มีการให้อาหารเสริมตามหลักวิชาการเพื่อให้ลูกถุ้งเจริญเติบโตเร็ว การทำนาถุ้งแบบพัฒนามีการเตรียมการเกี่ยวกับนาถุ้งต่างจากการทำนาถุ้งแบบธรรมชาติดูบ้าง เพราะจะต้องมีการอนุบาลลูกถุ้งก่อนนำไปปล่อยในนาถุ้ง ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของการทำนาถุ้งทั้ง 2 แบบต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำนาถุ้งแบบธรรมชาติดและแบบพัฒนาของสมาชิกสหกรณ์นิคมสมุทรสาคร จำกัดว่า แต่ละวิธีมีต้นทุนและผลตอบแทนเท่าใด และให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ต้องการลงทุนหรือขยายการลงทุนทำนาถุ้ง โดยเฉพาะการทำนาถุ้งแบบพัฒนา และเพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการทำนาถุ้งของสมาชิก ตลอดจนการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำนาถุ้งแบบธรรมชาติดของสมาชิกสหกรณ์

2. เพื่อศึกษาค้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำนาทุ่งแบบพัฒนาของสมาชิก สหกรณ์
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการทำนาทุ่ง ตลอดจน เสนอแนะแนวทาง แก้ไขปัญหาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้มีขอบเขตของการศึกษาดังนี้คือ

1. การศึกษานี้จะไม่คำนึงถึงผลตอบแทนและค่าใช้จ่ายทางอ้อม ซึ่งไม่สามารถ คิดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนได้
2. การศึกษานี้จะศึกษาค้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทำนาทุ่ง ระยะเวลา 1 ปี
3. การศึกษานี้จะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายในฤดูกาลผลิต ปี ปี 2527

วิธีการดำเนินการศึกษาและค้นคว้า

1. จากการศึกษาเบื้องต้นใน ปี พ.ศ. 2526 สหกรณ์มีสมาชิกทั้งสิ้น 879 ครอบครัว แยกเป็นสมาชิกที่ทำนาทุ่ง 787 ครอบครัว ทำนาเกลือ 92 ครอบครัว เป็นสมาชิกที่ทำนาทุ่งแบบพัฒนา 76 ครอบครัว และแบบธรรมชาติ 711 ครอบครัว พื้นที่นาทุ่งแยกได้ เป็น 2 ลักษณะคือ พื้นที่ติดทะเล และพื้นที่ห่างทะเล พื้นที่ติดทะเลนั้น เป็นพื้นที่ซึ่งมีความสะดวก ในการนำน้ำเข้าออกนาทุ่ง อีกทั้งยังได้เปรียบในเรื่องจำนวน เชือกทุ่งและอาหารทุ่งที่จะติดไป กับน้ำที่นำเข้ามาทุ่ง สำหรับพื้นที่ห่างทะเลเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ห่างออกไป น้ำที่นำเข้ามาทุ่งจะต้อง ผ่านคลองสายใหญ่หรือคลองซอย ซึ่งโดยปกติจะต้องใช้เครื่องต้นน้ำจากคลองเข้ามาทุ่ง ดังนั้นโอกาสที่จะได้ เชือกทุ่งและอาหารทุ่งจึงมีน้อยกว่าพื้นที่ติดทะเล สำหรับพื้นที่นาทุ่งนั้นมีตั้งแต่ ขนาด 10 ไร่จนถึงประมาณ 70 ไร่ ในการศึกษานี้จะแบ่งพื้นที่นาทุ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาด 10-29 ไร่ ขนาด 30-49 ไร่ และขนาด 50-70 ไร่

2. การรวบรวมข้อมูล

2.1 ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการสัมภาษณ์ตามแบบสำรวจที่กำหนดขึ้น โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้น (Stratified Random Sampling) ดังนี้

2.2.1 การทำนาุ้งแบบธรรมชาติ พื้นที่ติดทะเล

ก.	ขนาดพื้นที่ 10-29 ไร่	จำนวน	10	ราย
ข.	ขนาดพื้นที่ 30-49 ไร่	จำนวน	13	ราย
ค.	ขนาดพื้นที่ 50-70 ไร่	จำนวน	6	ราย

2.2.2 การทำนาุ้งแบบธรรมชาติ พื้นที่ห่างทะเล

ก.	ขนาดพื้นที่ 10-29 ไร่	จำนวน	12	ราย
ข.	ขนาดพื้นที่ 30-49 ไร่	จำนวน	8	ราย
ค.	ขนาดพื้นที่ 50-70 ไร่	จำนวน	6	ราย

2.2.3 การทำนาุ้งแบบพัฒนา

ก.	ขนาดพื้นที่ 10-29 ไร่	จำนวน	16	ราย
ข.	ขนาดพื้นที่ 30-49 ไร่	จำนวน	9	ราย
ค.	ขนาดพื้นที่ 50-70 ไร่	จำนวน	5	ราย

2.2 ข้อมูลขั้นทุติยภูมิ (Secondary data) จากการตรวจสอบเอกสาร

แผนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมประมง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รายงานของผู้เชี่ยวชาญโครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย ผลการวิจัย และ เอกสารเผยแพร่ที่เกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต

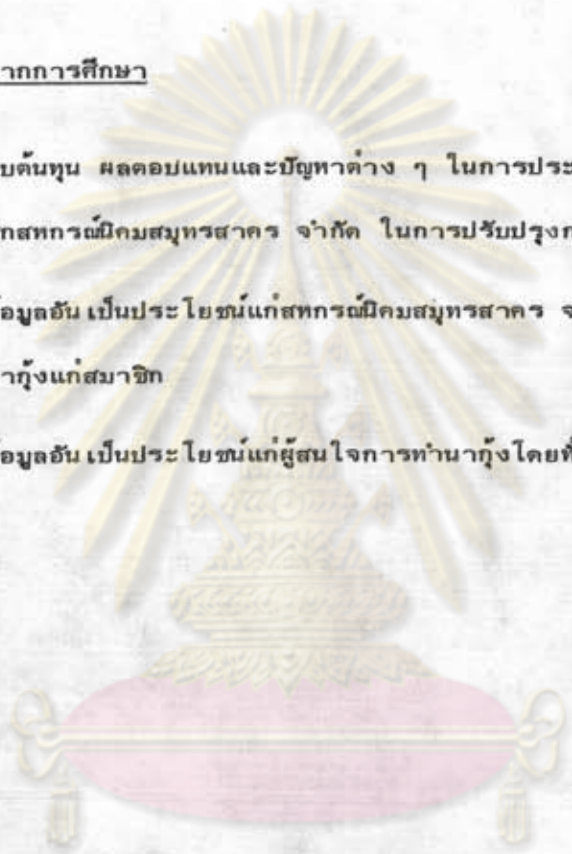
3.1.1 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตต่อไร่ของแต่ละวิธีและแต่ละขนาดพื้นที่

3.1.2 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต เจลลี่ค็อกกีโลกรัมของแต่ละ
วิธีการผลิตและแต่ละขนาดพื้นที่

3.2 การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ทราบต้นทุน ผลตอบแทนและปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพทำนาทุ้ง ซึ่งจะ
เป็นแนวทางแก่สมาชิกสหกรณ์นิคมสมุทรสาคร จำกัด ในการปรับปรุงการทำนาทุ้งต่อไป
2. ให้ข้อมูลอื่น เป็นประโยชน์แก่สหกรณ์นิคมสมุทรสาคร จำกัด ในการดำเนินงาน
และส่งเสริมการทำนาทุ้งแก่สมาชิก
3. ให้ข้อมูลอื่น เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจการทำนาทุ้งโดยทั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1.1 ปริมาณผลผลิตกุ้งทะเล ปี 2522 - 2526

ปี พ.ศ.	ปริมาณผลผลิตกุ้งทะเล (ตัน)	อัตราเพิ่ม (ลด) จากปีก่อน (%)
2521	127,400	-
2522	118,500	(8.55)
2523	118,300	1.55
2524	113,400	(4.14)
2525	166,600	6.91
2526	175,000	5.04

ที่มา : สถิติการประมงแห่งประเทศไทย ปี 2526, กรมประมง

ตารางที่ 1.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งทะเล ปี 2522-2526

ปี พ.ศ.	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม (ลด) ของมูลค่า จากปีก่อน (%)
2521	17,500	1,620	-
2522	22,100	1,850	14.20
2523	20,400	2,910	57.30
2524	21,500	2,170	(25.43)
2525	27,600	2,390	9.22
2526	25,700	3,180	34.17

ที่มา : สถิติการส่งออกปี 2526, กรมศุลกากร